

1

Pre-Texts in Emergency nasce come evoluzione del Protocollo Pre-Texts nei contesti di guerra, crisi umanitarie, displacement forzato e fragilità sociale estrema.

La **Rete Pre-Texts in Emergency (PiE Network)** è una rete informale, transdisciplinare e internazionale composta da:

- Università e istituti di ricerca
- Associazioni culturali e sociali
- Organizzazioni impegnate nell'aiuto umanitario
- Comunità locali e reti civiche
- Operatori educativi, artisti, mediatori culturali

La rete si riconosce e si fonda su valori condivisi quali la dignità umana, la giustizia culturale, l'accesso universale alla cultura, l'educazione come bene pubblico, insieme ai principi di riparazione simbolica, solidarietà transnazionale e responsabilità etica della ricerca.

La rete riconosce inoltre che l'accesso alla cultura, all'educazione e alla partecipazione simbolica costituisce parte integrante dei **diritti fondamentali della persona**.

Crediamo nel **diritto alla cultura e alla conoscenza come portone d'ingresso al diritto alla salute**. Promuoviamo il benessere in contesti di emergenza sociale e politica, attraverso l'utilizzo del **Pre-Texts come strumento culturale di cura**.

Pre-Texts in Emergency si fonda sulla convinzione che:

- l'immaginazione è una risorsa di sopravvivenza
- le arti e la cultura sono diritti della persona e risorse per costruire salute, benessere, equità e giustizia sociale
- la narrazione è uno spazio di ricomposizione del sé
- l'educazione è una risposta umanitaria fondamentale

Per questo, Pre-Texts in Emergency si allinea e si riconosce nei principi sanciti da:

- le Dichiarazioni internazionali dei Diritti Umani
- le Convenzioni internazionali sui diritti dell'infanzia e delle popolazioni in condizione di vulnerabilità
- i principali documenti e dossier della World Health Organization e della Commissione Europea sulle relazioni tra cultura, salute e diritti umani (*OE 2025, Culture and Health: Time to Act; Fancourt, Daisy & Finn, Saoirse (2019). What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review. World Health Organization. Regional Office for Europe*)
- i principali documenti UNESCO in materia di educazione, cultura e accesso equo al sapere (<https://www.unesco.org/en/right-education>)
- le linee guida e gli standard internazionali dell'Education in Emergencies, in particolare quelli promossi dall'Inter-Agency Network for Education in Emergencies (INEE)

In questa prospettiva, ogni intervento PiE è da intendersi nel contempo come **diritto, protezione e pratica di ricostruzione civile**.

OBIETTIVI DELLA RETE

3

La rete Pre-Texts in Emergency si impegna a:

- IMPLEMENTARE IL PROTOCOLLO IN **CONTESTI DI GUERRA, EMERGENZA E MARGINALITÀ ESTREMA**, COLLABORANDO CON GLI ALTRI PARTNER, OGNUNO NELLE MODALITÀ PROPRIE POSSIBILI.
- SOSTENERE PROCESSI DI STABILIZZAZIONE PSICOSOCIALE ATTRAVERSO **PRATICHE EDUCATIVE ARTISTICHE**.
- PROMUOVERE **AGENCY, PARTECIPAZIONE E LEADERSHIP DIFFUSA**.
- **RICOSTRUIRE LEGAMI COMUNITARI** ATTRAVERSO LA CO-CREAZIONE SIMBOLICA.
- PRODURRE RICERCA SCIENTIFICA SUGLI **IMPATTI EDUCATIVI, SOCIALI E DI SALUTE MENTALE**.
- FAVORIRE IL **DIALOGO TRA EDUCAZIONE, CULTURA E AIUTO UMANITARIO**.
- RICONOSCERE E ATTIVARE LA **CULTURA COME INFRASTRUTTURA DI CURA**, CAPACE DI GENERARE SPAZI DI PROTEZIONE SIMBOLICA,
- **REGOLAZIONE EMOTIVA E RICOSTRUZIONE RELAZIONALE** ANCHE IN ASSENZA DI INFRASTRUTTURE MATERIALI STABILI.

4

Gli ambiti di intervento si estendono dai contesti di guerra e di post-conflitto alle emergenze generate da calamità naturali e catastrofi, dai centri per rifugiati e sfollati e campi profughi ai centri di riabilitazione, attraversando le frontiere migratorie, i luoghi di reclusione e di privazione dei diritti, fino agli spazi della marginalità urbana, **dove le fragilità sociali si rendono più visibili e urgenti.**

***AMBITI DI
INTERVENTO***

CONDOTTA ETICA

5

Le realtà che aderiscono alla rete condividono una condotta etica fondata su principi di responsabilità educativa, culturale e relazionale. In particolare, si impegnano a:

- RICONOSCERE OGNI PARTECIPANTE COME PORTATORE DI **SAPERE, ESPERIENZA E CAPACITÀ INTERPRETATIVA**.
- GARANTIRE **SPAZI EDUCATIVI SICURI**, NON GIUDICANTI E CULTURALMENTE SENSIBILI.
- OPERARE ATTRAVERSO MEDIATORI SIMBOLICI CHE TUTELINO L'**INTEGRITÀ EMOTIVA** DEI SOGGETTI COINVOLTI.
- PROMUOVERE PARTECIPAZIONE VOLONTARIA E **AUTODETERMINAZIONE NEI PROCESSI CREATIVI**.
- **EVITARE PRATICHE ESTRATTIVE** DI TESTIMONIANZA O NARRAZIONE FORZATA.
- **RISPETTARE I TEMPI** INDIVIDUALI E COLLETTIVI DI ELABORAZIONE.
- **PROTEGGERE LA DIGNITÀ** NARRATIVA E L'AUTORIALITÀ DELLE PERSONE COINVOLTE.
- ADERIRE A **PRINCIPI DI TRASPARENZA** E NELL'ESPLETAMENTO DELLE PRATICHE EDUCATIVE E UMANITARIE
- COORDINARSI CON LE REALTÀ DA CUI NASCE L'INIZIATIVA, OVVERO IL **CENTRO BACH DELL'UNIVERSITÀ DI CHIETI E PESCARA, CULTURAL AGENTS DI HARVARD** E **CCW-CULTURAL WELFARE CENTRE**, E GLI ALTRI PARTNER DI RETE

6

Le istituzioni e organizzazioni aderenti alla rete si impegnano a:

- ✍ **DIFFONDERE** IL PROTOCOLLO IN MODO ETICO, CONTESTUALE E CULTURALMENTE SITUATO
- ✍ **DOCUMENTARE E VALUTARE** GLI IMPATTI EDUCATIVI, PSICOSOCIALI E COMUNITARI
- ✍ **CONDIVIDERE** PRATICHE, STRUMENTI E RISULTATI DELLA RICERCA
- ✍ **RIPORTARE** AL BOARD DI PIE OGNI AZIONE RELATIVA A DIFFUSIONE, SVOLGIMENTO E RISULTATI DEL PROTOCOLLO
- ✍ **COSTRUIRE** ALLEANZE TRA CULTURA, EDUCAZIONE E AIUTO UMANITARIO
- ✍ **OPERARE** NEL RISPETTO DEI DIRITTI UMANI INTERNAZIONALI

L'implementazione del Protocollo Pre-Texts in Emergency si configura pertanto come **pratica educativa e culturale** coerente con i principi internazionali di dignità, protezione, accesso all'educazione e giustizia culturale.

**IMPEGNO
DELLA RETE**

MANIFESTO

PRE-TEXTS IN EMERGENCY

PiE NETWORK

**ENGLISH
VERSION**

NETWORK

1

Pre-Texts in Emergency emerges as an evolution of the Pre-Texts Protocol in contexts of war, humanitarian crises, forced displacement, and extreme social fragility.

The Pre-Texts in Emergency Network (PiE Network) is an informal, transdisciplinary, and international network composed of:

- Universities and research institutions
- Cultural and social associations
- Organizations engaged in humanitarian aid
- Local communities and civic networks
- Educators, artists, and cultural mediators

La rete si riconosce e si fonda su valori condivisi quali la
The network recognizes itself and is founded on shared values including human dignity, cultural justice, universal access to culture, education as a public good, together with principles of symbolic reparation, transnational solidarity, and ethical responsibility in research.

The network further recognizes that access to culture, education, and symbolic participation constitutes an integral part of fundamental human rights.

2

We believe in the right to culture and knowledge as a gateway to the right to health. We promote well-being in contexts of social and political emergency through the use of Pre-Texts as a cultural tool for care.

Pre-Texts in Emergency is founded on the conviction that:

- imagination is a resource for survival
- arts and culture are human rights and resources for building health, well-being, equity, and social justice
- narrative is a space for the recomposition of the self
- education is a fundamental humanitarian response

For this reason, Pre-Texts in Emergency aligns with and recognizes itself in the principles established by:

- International Declarations of Human Rights
- International Conventions on the rights of children and vulnerable populations
- Principal documents and reports from the World Health Organization and the European Commission on the relationships between culture, health, and human rights (*EC 2025, Culture and Health: Time to Act; Fancourt, Daisy & Finn, Saoirse (2019). What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review. World Health Organization. Regional Office for Europe*)
- Principal UNESCO documents on education, culture, and equitable access to knowledge (<https://www.unesco.org/en/right-education>)
- Guidelines and international standards for Education in Emergencies, particularly those promoted by the Inter-Agency Network for Education in Emergencies (*INEE*)

From this perspective, each PiE intervention is to be understood simultaneously as a right, protection, and practice of civic reconstruction.

VISION

NETWORK OBJECTIVES

3

The Pre-Texts in Emergency network commits to:

- IMPLEMENTING THE PROTOCOL IN CONTEXTS OF WAR, EMERGENCY, AND EXTREME MARGINALITY, COLLABORATING WITH OTHER PARTNERS, EACH IN THEIR OWN POSSIBLE WAYS.
- SUPPORTING PSYCHOSOCIAL STABILIZATION PROCESSES THROUGH ARTISTIC EDUCATIONAL PRACTICES.
- PROMOTING AGENCY, PARTICIPATION, AND DISTRIBUTED LEADERSHIP.
- REBUILDING COMMUNITY TIES THROUGH SYMBOLIC CO-CREATION.
- PRODUCING SCIENTIFIC RESEARCH ON EDUCATIONAL, SOCIAL, AND MENTAL HEALTH IMPACTS.
- FOSTERING DIALOGUE BETWEEN EDUCATION, CULTURE, AND HUMANITARIAN AID.
- RECOGNIZING AND ACTIVATING CULTURE AS A CARE INFRASTRUCTURE, CAPABLE OF GENERATING SPACES OF SYMBOLIC PROTECTION
- EMOTIONAL REGULATION, AND RELATIONAL RECONSTRUCTION EVEN IN THE ABSENCE OF STABLE MATERIAL INFRASTRUCTURES.

4

Intervention areas extend from contexts of war and post-conflict to emergencies generated by natural disasters and catastrophes, from refugee centers and displaced persons camps to rehabilitation centers, crossing migrant borders, places of detention and deprivation of rights, to spaces of urban marginality, where social fragilities become most visible and urgent.

INTERVENTION AREAS

ETHICAL CONDUCT

5

Organizations adhering to the network share ethical conduct founded on principles of educational, cultural, and relational responsibility. In particular, they commit to:

- RECOGNIZING EACH PARTICIPANT AS A BEARER OF KNOWLEDGE, EXPERIENCE, AND INTERPRETATIVE CAPACITY.
- ENSURING SAFE, NON-JUDGMENTAL, AND CULTURALLY SENSITIVE EDUCATIONAL SPACES.
- OPERATING THROUGH SYMBOLIC MEDIATORS THAT PROTECT THE EMOTIONAL INTEGRITY OF THOSE INVOLVED.
- PROMOTING VOLUNTARY PARTICIPATION AND SELF-DETERMINATION IN CREATIVE PROCESSES.
- AVOIDING EXTRACTIVE PRACTICES OF TESTIMONY OR FORCED NARRATION.
- RESPECTING INDIVIDUAL AND COLLECTIVE PROCESSING TIMES.
- PROTECTING NARRATIVE DIGNITY AND AUTHORSHIP OF PEOPLE INVOLVED.
- ADHERING TO PRINCIPLES OF TRANSPARENCY IN THE IMPLEMENTATION OF EDUCATIONAL AND HUMANITARIAN PRACTICES.
- COORDINATING WITH THE ENTITIES FROM WHICH THE INITIATIVE ORIGINATES, NAMELY THE BACH CENTER AT THE UNIVERSITY OF CHIETI AND PESCARA, CULTURAL AGENTS AT HARVARD, AND CCW-CULTURAL WELFARE CENTER, AND OTHER NETWORK PARTNERS.

6

Institutions and organizations
adhering to the network
commit to:

- DISSEMINATING THE PROTOCOL IN AN ETHICAL, CONTEXTUAL, AND CULTURALLY SITUATED MANNER.
- DOCUMENTING AND EVALUATING EDUCATIONAL, PSYCHOSOCIAL, AND COMMUNITY IMPACTS.
- SHARING PRACTICES, TOOLS, AND RESEARCH RESULTS.
- REPORTING TO THE PIE BOARD EVERY ACTION RELATED TO THE PROTOCOL'S DISSEMINATION, IMPLEMENTATION, AND RESULTS.
- BUILDING ALLIANCES BETWEEN CULTURE, EDUCATION, AND HUMANITARIAN AID.
- OPERATING IN RESPECT OF INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS.

The implementation of the Pre-Texts in Emergency Protocol thus configures itself as an educational and cultural practice consistent with international principles of dignity, protection, access to education, and cultural justice.

NETWORK COMMITMENT

МАНІФЕСТ

PRE-TEXTS IN EMERGENCY

МЕРЕЖА РІЕ

**УКРАЇНСЬКА
ВЕРСІЯ**

МЕРЕЖА

1

Мережа Pre-Texts in Emergency виникла як розвиток Протоколу Pre-Texts у контекстах війни, гуманітарних криз, вимушеного переміщення та крайньої соціальної вразливості.

Мережа Pre-Texts in Emergency (PiE Network) є неформальною, трансдисциплінарною та міжнародною мережею, до складу якої входять:

- університети та науково-дослідні інститути
- культурні та соціальні асоціації
- організації, залучені до гуманітарної допомоги
- місцеві спільноти та громадянські мережі
- освітяни, митці, культурні медіатори

Мережа ґрунтується на спільних цінностях, таких як людська гідність, культурна справедливість, універсальний доступ до культури, освіта як суспільне благо, а також на принципах символічного відновлення, транснаціональної солідарності та етичної відповідальності досліджень.

Мережа також визнає, що доступ до культури, освіти та символічної участі є невід'ємною частиною фундаментальних прав людини.

2

Ми віримо, що право на культуру та знання є воротами до права на здоров'я. Ми сприяємо добробуту в умовах соціальної та політичної надзвичайної ситуації через використання Pre-Texts як культурного інструменту турботи.

Pre-Texts in Emergency базується на переконанні, що:

- ▣ уява є ресурсом виживання;
- ▣ мистецтво та культура є правами людини і ресурсами для побудови здоров'я, добробуту, рівності та соціальної справедливості;
- ▣ наратив є простором відновлення цілісності особистості;
- ▣ освіта є фундаментальною гуманітарною відповіддю.

З цієї причини Pre-Texts in Emergency визнає та дотримується принципів, закріплених у:

- ▣ міжнародних деклараціях прав людини;
- ▣ міжнародних конвенціях щодо прав дитини та вразливих груп населення;
- ▣ ключових документах і доповідях Всесвітньої організації охорони здоров'я та Європейської комісії щодо взаємозв'язку між культурою, здоров'ям і правами людини;
- ▣ документах ЮНЕСКО щодо освіти, культури та рівного доступу до знань;
- ▣ міжнародних керівних принципах Education in Emergencies, зокрема тих, що розроблені мережею INEE.

У цій перспективі кожне втручання РіЕ розглядається одночасно як право, захист і практика громадянського відновлення.

ВІЗІЯ

ЦІЛІ МЕРЕЖІ

3

Мережа Pre-Texts in Emergency зобов'язується:

- впроваджувати протокол у контекстах війни, надзвичайних ситуацій і крайньої маргіналізації;
- підтримувати процеси психосоціальної стабілізації через мистецько-освітні практики;
- сприяти активності, участі та розподіленому лідерству;
- відновлювати соціальні зв'язки через символічну співтворчість;
- проводити наукові дослідження щодо освітніх, соціальних і психічних наслідків;
- сприяти діалогу між освітою, культурою та гуманітарною допомогою;
- визнавати культуру як інфраструктуру турботи, здатну створювати простори символічного захисту;
- емоційної регуляції та відновлення відносин навіть за відсутності стабільної матеріальної інфраструктури.

4

Сфери діяльності охоплюють контексти війни та постконфліктні і надзвичайні ситуації спричинені природними катаклізмами, центри для біженців і внутрішньо переміщених осіб, реабілітаційні центри, міграційні коридори, місця ув'язнення і позбавлення волі, а також простори міської маргіналізації де соціальна вразливість стає особливо очевидною.

СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ

ЕТИЧНА ПОВЕДІНКА

5

Організації, що приєднуються до мережі, дотримуються етичних принципів освітньої, культурної та реляційної відповідальності.

Зокрема, вони зобов'язуються:

- визнавати кожного учасника носієм знань, досвіду та інтерпретаційної здатності;
- забезпечувати безпечні, неосуджувальні та культурно чутливі освітні простори;
- працювати через символічних медіаторів, що захищають емоційну цілісність учасників;
- сприяти добровільній участі та самовизначенню у творчих процесах;
- уникати експлуататорських практик або примусового наративу;
- поважати індивідуальні та колективні темпи опрацювання досвіду;
- захищати наративну гідність та авторство учасників;
- дотримуватися принципів прозорості у освітніх і гуманітарних практиках;
- координуватися з ініціативними інституціями (Centro Bach, Harvard Cultural Agents, CCW) та іншими партнерами мережі.

6

Інституції та організації мережі зобов'язуються:

- поширювати протокол етично, з урахуванням контексту та культурних особливостей;
- документувати та оцінювати освітні, психосоціальні та громадські впливи;
- ділитися практиками, інструментами та результатами досліджень;
- звітувати перед керівним органом РіЕ щодо реалізації протоколу;
- будувати альянси між культурою, освітою та гуманітарною допомогою;
- діяти відповідно до міжнародних прав людини.

Реалізація Протоколу Pre-Texts in Emergency постає як освітня та культурна практика, що відповідає міжнародним принципам гідності, захисту, доступу до освіти та культурної справедливості.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ МЕРЕЖІ

بيان

شبكة **Pre-Texts** في حالات الطوارئ

PiE NETWORK

النسخة العربية

. الشبكة

نشأت شبكة *Pre-Texts* في حالات الطوارئ كتطور لبروتوكول *Pre-Texts* في سياقات الحروب، والأزمات الإنسانية، والنزوح القسري، والهشاشة الاجتماعية القصوى.

تُعد الشبكة إطارًا غير رسمي، عابرًا للتخصصات ودوليًا، وتضم:

- الجامعات ومراكز البحث
- الجمعيات الثقافية والاجتماعية
- المنظمات العاملة في المجال الإنساني
- المجتمعات المحلية والشبكات المدنية
- التربويين، والفنانين، والوسطاء الثقافيين

ترتكز الشبكة على قيم مشتركة تشمل: الكرامة الإنسانية، العدالة الثقافية، الحق في الوصول إلى الثقافة، التعليم كمنفعة عامة، إضافة إلى مبادئ الإصلاح الرمزي، والتضامن العابر للحدود، والمسؤولية الأخلاقية للبحث. كما تعترف بأن الوصول إلى الثقافة والتعليم والمشاركة الرمزية جزء لا يتجزأ من الحقوق الأساسية للإنسان.

. الرؤية

نؤمن بأن الحق في الثقافة والمعرفة هو مدخل أساسي للحق في الصحة. ونعمل على تعزيز الرفاه في سياقات الطوارئ الاجتماعية والسياسية من خلال استخدام Per-Texts كأداة ثقافية للرعاية.

تنطلق الشبكة من قناعة أن:

- I. الخيال مورد أساسي للبقاء
- II. السرد مساحة لإعادة بناء الذات
- III. الفن حق وليس امتيازًا
- IV. التعليم استجابة إنسانية أساسية

وتستند إلى مبادئ:

- الإعلانات الدولية لحقوق الإنسان
- الاتفاقيات الخاصة بحقوق الطفل والفئات الهشة
- وثائق اليونسكو المتعلقة بالتعليم والثقافة والحق في المعرفة
- معايير التعليم في حالات الطوارئ (INEE)

وفي هذا الإطار، يُفهم كل تدخل ضمن الشبكة كحق، وكحماية، وكأداة لإعادة البناء المدني.

. أهداف الشبكة

تلتزم الشبكة بـ:

- تطبيق البروتوكول في سياقات الحرب والطوارئ والهشاشة
- دعم الاستقرار النفسي-الاجتماعي عبر الممارسات الفنية والتربوية
- تعزيز الفاعلية والمشاركة والقيادة الجماعية
- إعادة بناء الروابط المجتمعية عبر الإبداع المشترك
- إنتاج بحوث علمية حول الأثر التعليمي والاجتماعي والنفسي
- تعزيز الحوار بين التعليم والثقافة والعمل الإنساني
- تفعيل الثقافة كأداة رعاية وإعادة بناء العلاقات

. مجالات التدخل

تشمل:

- مناطق الحروب وما بعد النزاعات
- مراكز اللاجئين والنازحين
- مخيمات اللجوء
- مراكز إعادة التأهيل
- مناطق الحدود والهجرة
- السجون وأماكن الحرمان
- مناطق الهامش الحضري

. السلوك الأخلاقي

تلتزم الجهات المنضمة بـ:

- احترام كل مشارك كحامل للمعرفة والخبرة
- توفير بيانات تعليمية آمنة وغير إقصائية
- حماية السلامة النفسية للمشاركين
- تعزيز المشاركة الطوعية وتقرير المصير
- تجنب الاستغلال أو السرد القسري
- احترام الزمن الفردي والجماعي
- حماية الكرامة السردية وحقوق التأليف
- الالتزام بالشفافية في العمل
- التنسيق مع الجهات المؤسسة والشركاء

. الالتزام

تتعهد المؤسسات الأعضاء بـ:

- نشر البروتوكول بشكل أخلاقي ومناسب للسياق
- توثيق وتقييم الأثر
- تبادل الخبرات والنتائج
- بناء شراكات بين الثقافة والتعليم والعمل الإنساني
- احترام حقوق الإنسان الدولية

ويُعد تنفيذ بروتوكول Pre-Texts في حالات الطوارئ ممارسة تربوية وثقافية منسجمة مع مبادئ الكرامة والحماية والعدالة الثقافية والحق في التعليم.

Il manifesto è redatto e diffuso da:

Pre-Texts in Emergency - Sara Uboldi

Cultural Agents - Doris Sommer, Università di Harvard

Centro BACH - Pier Luigi Sacco, Università di Chieti-Pescara

CCW - Cultural Welfare Centre - Catterina Seia

Hanno aderito al manifesto nella sua prima versione:

Accademia di Belle Arti di Urbino - Antonella Micaletti

Associazione culturale etra. entra nell'arte/auser aps - Antonella Micaletti

Associazione dei volontari ucraini in Italia

Associazione idee in circolo

Associazione SOSTEGNO e ZUCCHERO Reggio Emilia - Tonino D'Angelo

Associazioni carcere e salute mentale - Tonino D'Angelo

Archivi e Salute

Circolo culturale Left - Vibra - Modena

Centro Parzival Karlsruhe

Compagnia del Caffè

Cultural Notfallpädagogik ohne

Flashback Habitat

Fuoriluogo Odv

Laboratorio Internazionalista - Marco Noris

Lviv Polytechnic National University

Mean - Movimento Europeo di Azione Non violenta - Angelo Moretti

Medicina Democratica - Tonino D'Angelo

Mediterranea

Music&Resilience

Nessuno Tocchi Caino - Sergio D'Eliaù

Pedagogia @d'Emergenza Senza Frontiere ETS

Per Nia

Politecnico di Leopoli

RES INT - Rete Economia Sociale Internazionale - Tonino D'Angelo

Svit ta Ukrayina

Sinistra per l'Ucraina - Marco Noris

Social Point di Modena

SSAW- Support Survivors African War

